

KONRAD NOWAK-KLUCZYŃSKI

ORCID 0000-0002-7814-1650

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

KLOCKI LEGO – ZABAWKA DLA DZIECI I AFOLI. KONTEKSTY EDUKACYJNE ORAZ PEDAGOGICZNE

ABSTRACT. Nowak-Kluczyński Konrad, *Klocki LEGO – zabawka dla dzieci i afoli. Konteksty edukacyjne oraz pedagogiczne* [LEGO Bricks – a Toy Both for Kids and for AFOLs. Educational and Pedagogical Context]. *Studia Edukacyjne* no. 69, 2023, Poznań 2023, pp. 77-96. Adam Mickiewicz University Press. ISSN 1233-6688. Data przesłania tekstu: 27.09.2023. Data przyjęcia tekstu do druku: 5.10.2023. DOI: 10.14746/se.2023.69.5

LEGO bricks are undoubtedly one of the most famous and strong construction toy brands. The name comes from the Danish phrase “leg godt” which means “play well”. The company motto is: “Only the best is good enough”. The bricks have limitless capacities. They are used not only for playing but more and more often in the educational context, from kindergarten to universities. LEGO is creativity and play as well as stimulation of mental development. The bricks excite the imagination of both children and adults. In the therapy, they improve focus, concentration, logical thinking and improve small motor skills. Nowadays, they are encroaching the adult world boldly, because they have become strong icon of pop culture and the socially engaged “toy”. LEGO sets produced especially for AFOLs (the acronym of “an adult fan of LEGO”) strengthen hobby development. They are collector’s items as well as a sentimental journey to the childhood and, especially, a supporting gesture for marginalizing environments.

Key words: bricks, LEGO, toy, game, AFOL, education, LEGO-LOGOS, pedagogy

Wstęp

Zabawa, obok nauki i pracy, jest jedną z głównych form aktywności człowieka, podejmowana dobrowolnie, niemająca charakteru utylitarnego, połączona z pozytywnymi doznaniem emocjonalnymi, a często i poznawczymi (Kupisiewicz, Kupisiewicz, 2009). Jak twierdzi Łukasz Gołębiowski, „zabawa jest celem gry najprostszej (...) Szuka jej zarówno wiek dziecienny, średni, i podeszły, nie odrzuca późna starość nawet” (Gołębiowski, 1831, s. 5). Zabawy od zawsze, zdaniem Doroty Żołądź-Strzelczyk i Katarzyny Kabaciń-

skiej-Łuczak (2008), pełniły funkcję socjalizacyjną, przygotowując dziewczęta oraz chłopców do pełnienia ról w społeczeństwie. Są one wręcz atrybutem człowieczeństwa. Stanowią budowanie równoległej rzeczywistości wobec zwykłego życia w przypadku zabaw dorosłych, natomiast w przypadku dzieci jest to droga do opanowania rzeczywistości.

Dzieci od czasów najdawniejszych w trakcie zabaw wykorzystywały rozmaite przedmioty, określane mianem zabawek. Obok tych przypadkowych (np. naturalnych, takich jak piasek, błoto, czy kasztany) występowały zabawki właściwe. To specjalnie przygotowane przedmioty, spreparowane do zabawy przez dorosłych albo same dzieci. Początki zabawek sięgają odległych czasów, lecz można stwierdzić, że podstawowy zasób zabawek dziecięcych ukształtował się w epoce średniowiecza (Żołądź-Strzelczyk, Kabacińska-Łuczak, 2012). Zabawka jest

przedmiotem materialnym specjalnie wykonanym do celów zabawowych, który zawiera w sobie treści kulturowe (...) kształtuje rozwój fizyczny, psychiczny lub emocjonalny (Bujak, 1988, s. 24).

W ujęciu pedagogicznym, zabawka

to przedmiot (lub zestaw przedmiotów) wykonany w celu pobudzenia zabawowej aktywności dziecka (ruchowej, umysłowej czy emocjonalnej), stwarzający sposobność do poszerzania doświadczeń, gry wyobraźni i stopniowania rzeczywistości (Dunin-Wąsowicz, 1977, s. 24).

Klasyfikacje zabawek są różnorakie, stworzone stosownie to typów zabaw. Ich podział w ujęciu pedagogicznym oparty jest głównie na klasyfikacji zabaw P.A. Rudika, który wyodrębnił zabawy: ruchowe, konstrukcyjne, tematyczne oraz dydaktyczne. Klocki sklasyfikowane zostały w zabawkach konstrukcyjnych, obok piasku i gliny. Zabawki do zabaw konstrukcyjnych

ćwiczą precyzję ruchów, wpływają na rozwój procesów myślowych (...) kształtują pewne cechy osobowości, np. systematyczność, wytrwałość, umiejętność pokonywania trudności (Kabacińska-Łuczak, Wojewoda, 2020, ss. 79-81).

Warto zauważyć, iż

klocki mają swój rodowód w starożytności. Wówczas dzieci budowały różne konstrukcje (domy, wieże) z nieforemnych kawałków gliny czy drewna. Natomiast, klocki jako zabawkę edukacyjną z kamienia stworzył niemiecki pedagog Stanisław Tillich. Wykazał, że te niepozorne z wyglądu zabawki rozwijają wyobraźnię przestrzenną, inteligencję i spostrzegawczość dziecka. Do sklepów cegiełki Tillicha – bo tak nazywano klocki stworzone przez wspomnianego pedagoga – trafiły na przełomie XVIII i XIX wieku. Jednakże, na skalę masową zaczęto je produkować dopiero pod koniec

XIX wieku. Były to klocki drewniane. Po drugiej wojnie światowej szczególnie popularne stały się klocki z plastiku o najróżniejszych formach, wśród których prym wiodą klocki LEGO (Cywińska, 2010, s. 239).

Klocki, jako zabawka służąca do budowania (prócz cegiełek) przeznaczone były w drugiej połowie XIX wieku i na początku XX wieku do „zabawiana chłopca” (Nawrot-Borowska, 2010, s. 180). Współcześnie klocki LEGO to nie tylko zabawka dla dzieci – dziewczynek i chłopców. To także hobby, pasja i podróż w świat dzieciństwa dla wielu afoli. Afol, to akronim oznaczający *adult fan of Lego*, czyli „dorosłego fana Lego”.

Klocki LEGO są bez wątpienia jedną z najbardziej znanych i silnych na świecie marek zabawek. Ich nazwa wywodzi się od słów *leg godt*, co po duńsku znaczy „baw się dobrze”, a mottem przewodnim stały się słowa „Nawet to, co najlepsze, nigdy nie jest za dobre”. Obecnie LEGO obchodzi dziewięćdziesiąt lat. Na całym świecie każdego roku od 80 do 90 milionów dzieci otrzymuje zestaw duńskich klocków, ale mało kto wie, że aż 10 milionów dorosłych kupuje je także dla siebie. Wszak firma LEGO od lat propaguje ideę, by każdy dorosły dał dojsć do głosu swemu wewnętrznemu dziecku. LEGO reprezentuje wizję znaczenia zabawy w życiu człowieka (Andersen, 2022). Od początku lat trzydziestych dostarcza przeżyć dzieciom małym i dużym. Przekracza przy tym podziały społeczne i kulturowe, zawsze nadążając za rozwojem społeczeństwa. LEGO na przestrzeni dziewięćdziesięciu lat swego istnienia stało się nie tylko ważnym elementem kultury popularnej, ale przede wszystkim zabawką zaangażowaną edukacyjnie, społecznie, a także terapeutycznie. Świadczą o tym liczne, zmieniające się na przestrzeni lat serie – od LEGO DUPLO po LEGO Adults¹.

Na historię klocków LEGO składa się wiele elementów, jednakże można wyróżnić kilka kluczowych dla rozwoju tej światowej marki. 12 października 1932 roku w miejscowości Billund w Danii powstał warsztat stolarski założony przez Ole Kirk Christiansena. W początkowej fazie istnienia firmy nie zajmowano się produkcją zabawek. Jednak z biegiem lat zaczęto je wytwarzać z drewnianych odpadów. Była to kluczowa decyzja dla rozwoju firmy (Ciemciuch, 2016). Firma LEGO w latach poprzedzających powstanie plastikowych klocków oferowała szeroki asortyment zabawek wytwarzanych z drewna. Wśród nich w latach trzydziestych znalazły się pierwsze samochodziki i pociągi. W 1932 roku, w pierwszym katalogu z produktami LEGO znalazło się dwadzieścia osiem drewnianych zabawek. Jedną z najpopularniejszych była wy-

¹ W katalogu LEGO (styczeń-maj) 2023 roku można znaleźć następujące serie: DUPLO, Disney – Miki i Przyjaciele, Marvel Spidey i super kumple, Disney 4+, City 4+, Friends 4+, NINJAGO 4+, Classic, Disney, Friends, DOTS, Creator, Disney Pixar Buzz Astral, Minifigures, Super Mario, City, NINJAGO, Jurassic World, Harry Potter, Avatar, DC, Marvel, Speed Champions, Star Wars, Technic oraz Adults.

produkowana w 1935 roku kaczka LEGO Duck. Pierwsze zabawki z plastiku pojawiły się w 1947 roku, jako uzupełnienie linii artykułów drewnianych. Były to grzechotka w kształcie ryby i figurka marynarza, który zjeżdżał po sznurku (Hugo, 2017). W 1957 roku klocki zdobyły światowy sukces dzięki udoskonaleniu ich konstrukcji (możliwość ich łączenia oraz stabilność połączeń za pomocą systemu wypustek). 28 stycznia 1958 roku, o godzinie 13:58 przedłożono wniosek do Duńskiego Urzędu Patentów i Znaków Towarowych w Kopenhadze odnośnie unikatowej konstrukcji klocka LEGO (Ciemcioch, 2016).

Wizja LEGO zmieniała się na przestrzeni dekad. Firma doświadczała wzlotów i upadków finansowych, a także nietrafionych pomysłów na markę. 7 marca 1978 roku Klejd Kirk Kristiansen przekonywał, iż celem firmy jest uświadomienie najmłodszym i ich rodzicom, że LEGO to coś więcej niż zwykłe klocki – w nowej strategii

konsumenci zaczną postrzegać Lego nie tylko jako „zabawki konstrukcyjne”, ale jako „kreatywne i edukacyjne zabawki wysokiej jakości przeznaczone dla dzieci w każdym wieku” (Lunde, 2019, ss. 28-29).

Był to początek nieprzerwanego pasma sukcesów, nieprzerwanego do kryzysu lat dziewięćdziesiątych, kiedy to przychody firmy znacznie spadły. W 2021 roku, właśnie dzięki przychodom, firma LEGO stała się największą firmą zabawkarską na świecie, zajmując po dziś dzień to miejsce (Standford, 2023).

LEGO, bez wątplenia, stanowią najsilniejszą markę zabawek, skierowaną do rodzin – dzieci i dorosłych. W swej historii klocki związane były z wieloma pokoleniami. Pierwsza generacja obejmowała wczesne produkty z lat pięćdziesiątych, tworzone na podstawie prostej konstrukcji i doświadczenia konstrukcyjnego. Pokolenie z lat sześćdziesiątych wzbogacone zostało o ruchome elementy w postaci kół (w tym zębatych). Trzecia generacja powstała w latach siedemdziesiątych i bazowała na minifigurkach, umożliwiających podział tematyczny oraz zabawę polegającą na odgrywaniu ról. Nowe pokolenie stanowiły produkty wprowadzające do zabawy inteligencję oraz elementy behawioralne. Celem strategicznym było i jest sprawienie, aby marka LEGO łączyła się z czymś więcej niż tylko zabawką. Ma być kojarzona z rozwojem człowieka poprzez trwający całe życie proces uczenia się (Lunde, 2019).

Konteksty edukacyjne klocków LEGO

Zabawa i edukacja od zawsze wypełniały znaczną część życia dziecka. Wcale nie rzadko przenikały się. Zabawa zawierała elementy edukacyjne, z kolei edukacja dokonywała się poprzez zabawę (Żołądź-Strzelczyk, Kaba-

cińska-Łuczak, 2012). Zabawy klockami umożliwiają wszechstronny rozwój, dając okazję do: doskonalenia sprawności manualnych, rozwijania koordynacji spostrzeżeń wzrokowych z ruchem ręki, kształtowania precyzji w konstruowaniu, usprawniania ogólnej koordynacji ruchowej, wykonywania różnych operacji przestrzennych, rozwijania umiejętności szeregowania, poznawania kolejności następujących po sobie czynności, rozwijania kompetencji językowych, rozumienia mowy i ekspresji językowej oraz kształtowania zmysłu racjonalizatorskiego oraz umiejętności szukania nowych, niestereotypowych rozwiązań (Cywińska, 2010). 28 stycznia każdego roku, jak wspomniano we wstępie, obchodzony jest Międzynarodowy Dzień LEGO. Tego dnia, zwłaszcza w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, klocki stają się głównym budulcem każdej lekcji i aktywności. Klocki LEGO wykorzystywane są współcześnie na każdym szczeblu edukacji, aby poznawać, powtarzać i utrwalać treści w atmosferze kreatywności i zabawy (Staroń, 2022). Francesco Ciccolella, międzynarodowy specjalista ds. branding, w lutym 2002 roku, na łamach gazetki zakładowej LEGO napisał:

Zabawa i nauka to podstawowe elementy, składające się na wartości Lego, a jednym z naszych priorytetowych zadań jest uświadomienie tego rodzicom. Muszą oni wiedzieć, że jesteśmy w stanie stymulować rozwój ich dzieci (Hugo, 2017, s. 144).

Seria dla najmłodszych fanów – LEGO DUPLO tworzona jest w myśl zasady „nauka poprzez zabawę”. Seria ta ma na celu wspierać twórczo najmłodszych fanów duńskich klocków. Liczy się rozwój: emocjonalny, społeczny, kreatywny, zdolności poznawczych oraz fizyczny. Główną zasadą rozwoju emocjonalnego jest myśl, iż dzieci, które wcześniej nauczą się, jak radzić sobie z emocjami i jak je wyrażać, będą lepiej przygotowane, aby uporać się z trudnymi doświadczeniami w przyszłości. W kwestii rozwoju społecznego, zestawy LEGO DUPLO zachęcają dzieci do współpracy i rozmowy, patrzenia na świat z perspektywy innych i budowania pozytywnych relacji w życiu. Na rozwój kreatywny dziecka wpływa budowanie modeli według własnych pomysłów i odgrywanie niekończących się historii w świecie wyobraźni, czego rezultatem jest przygotowanie małych budowniczych do roli innowatorów i praktycznych twórców. Duńskie klocki dla najmłodszych pobudzają rozwój zdolności poznawczych – dziecko myśli, planuje, rozwiązuje problemy, wyobraża sobie, co będzie później i tworzy wspomnienia, z których może czerpać w przyszłości. Co tyczy się rozwoju fizycznego, klocki i inne elementy LEGO DUPLO pomagają ćwiczyć zręczność i siłę. Zostały zaprojektowane tak, by dziecięce ręce mogły je wygodnie chwycić, układać, łączyć i rozdzielać (Katalog LEGO, styczeń-czerwiec 2023). W tej kwestii są nieodzownym pomocnikiem w kształtowaniu się u dzieci małej motoryki. Od 1969 roku seria ta stanowi inspirację dla przedszkolaków, które dzięki twórczym zaba-

wom kolorowymi klockami mogą więcej dowiedzieć się o tym, co je otacza (Hugo, 2017).

W myśl zasady Glenn Doman, iż „zabawa jest nauką, nauka jest zabawą. Im więcej zabawy, tym więcej nauki” powstała metoda „6 klocków” (z wykorzystaniem klocków LEGO DUPLO), przeznaczona dla edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Metoda ta

opiera się na koncepcji wykorzystania w codziennej praktyce krótkich i przystępnych ćwiczeń mających uatrakcyjnić dzieciom proces zdobywania wiedzy oraz rozwijania umiejętności i postaw cennych w ich dalszym, dorosłym życiu (...) Dzieci powinny być zaangażowane w różnorodny sposób, z możliwością wykorzystywania przy tym swojego ciała i zmysłów. Rozbudzając ciekawość atrakcyjnymi zadaniami, proces uczenia staje się skuteczniejszy (Zalewska, Piasecki, Śliwiński, 2020, s. 4).

Rozwija ona jedną z istotnych funkcji mózgu – umiejętność kontrolowania własnego zachowania w dążeniu do określonego celu. Ponadto, metoda ta zapewnia dziecku możliwość samokontroli, która stanowi podstawę dla innych procesów związanych z uczeniem się. To ćwiczenia rozwijające percepcję, kompetencje językowe, umiejętność liczenia, sprawność fizyczną, kompetencje społeczne i emocjonalne są także motywem przewodnim dla gier zespołowych. Mają one charakter otwarty, pozwalają dziecku być twórczym, zapewniają jemu możliwość współpracy z innymi, mogą być dostosowywane przez nauczyciela do poziomu rozwoju dziecka, a przede wszystkim są „dobrą zabawą”. Ćwiczenia oparte na „6 klockach” rozwijają umiejętności związane z sensoryką i percepcją dzieci, jak na przykład: percepcja wzrokowo-przestrzenna; pamięć wzrokowa i rozpoznawanie; percepcja figury i tła; stałość formy wizualnej; domykanie kształtów; kinestezja; orientacja i zależności słuchowe; rozpoznawanie i pamięć słuchowa; rozpoznawanie i pamięć dotykowa; duża i mała motoryka; koordynacja ręka-oko; wizerunek ciała; integracja bilateralna; przekraczanie linii środkowej; rozróżnianie stron ciała; lateralizacja. Wszak umiejętności związane z rozpoznawaniem wzrokowym, słuchowym i dotykowym oraz pamięcią wzrokową, słuchową i dotykową są niezbędne w przygotowaniu do formalnej nauki czytania, pisania i matematyki (Zalewska, Piasecki, Śliwiński, 2020).

Klocki LEGO mają nieograniczony potencjał i są wykorzystywane nie tylko w dziedzinie stymulowania dzieci podczas zabawy, lecz także coraz częściej na płaszczyźnie edukacyjnej, na przykład w nauce języka polskiego, gdzie klockowe konstrukcje pomagają w nauce czytania dzięki metodzie sylabizowania, a także stają się wizualizacją poszczególnych rozdziałów szkolnej lektury, motywów przewodnich współczesnej dziecięcej i młodzieżowej literatury (Nowak-Kluczyński, Słupska, Kuszak, Zamojska, 2020).

Zdaniem Małgorzaty Żytko, klocki LEGO w edukacji stanowią ciekawy i mający wiele zastosowań materiał do eksperymentowania, tworzenia modeli, pobudzania wyobraźni przestrzennej, rozumienia związków i relacji, analizowania błędów, wyjaśniania, argumentowania, dyskusowania, negocjowania, odnajdywania nowych zastosowań. Wykorzystanie LEGO w projektowaniu zajęć dla dzieci stwarza okazje do motywacji uczenia się, integrowania na przykład treści matematycznych z innymi obszarami edukacji, budowania intuicyjnego, a potem w pełni rozwiniętego rozumienia matematycznych relacji, związków oraz zależności (Szurek, 2017). Warsztat pracy nauczycieli matematyki w kontekście wykorzystania LEGO w metodyce nauczania ubogacił swoimi innowacjami Michał Szurek. Do zalet klocków LEGO Autor ten (2017) zalicza prostotę rozwijającą wyobraźnię, żywe, różnorodne kolory, rozmaite (proste) kształty oraz fakt, że są one ze sobą kompatybilne, nawet kiedy połączymy klocki z serii LEGO DUPLO z serią LEGO CLASSIC. Klocki LEGO w tej metodzie zostały wykorzystane do nauczania kolorów i kształtów, brył, figur, symetrii, skali, objętości, geometrii, wzorów matematycznych, ciągu Fibonacciego, spirali Archimedesesa, czy twierdzenia Pitagorasa. Na poziomie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej LEGO to dobry budulec metodyczny dla dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia.

Eksplorując daną lekturę w szkole podstawowej, czy myśl filozoficzną w uniwersytecie, pomocna okaże się metoda LEGO-LOGOS, autorstwa Jarosława Marka Spychały – filozofa i założyciela Akademii Filozoficznej w Warszawie (Metoda Lego-Logos, 2023). Metoda ta opiera się między innymi na pracy z tekstem. Zadanie polega na przeczytaniu danej myśli, fragmentu książki i zwizualizowaniu go za pomocą klocków LEGO. Konstrukcja z klocków jest interpretacją przeczytanego tekstu w myśl zasady „co Autor miał na myśli”. Etap ostatni stanowi dyskusję dotyczącą konstrukcji. Każdy z budowniczych przedstawia swoją pracę, ma też możliwość zadawania pytań innym konstruktorom. Jak wskazuje J.M. Spychała,

zadaniem uczniów jest zatem zobrazować przeczytany fragment w formie budowli z tworzywa, tak jak każdy z nich go zrozumiał. Nie mają żadnych ograniczeń ani wskazówek co do sposobu obrazowania, budowania (Spychała, 2020, s. 13).

Metoda nauczania LEGO-LOGOS stanowi popularną i skuteczną metodę, która opiera się na założeniu, że dzieci najlepiej uczą się poprzez zabawę. Dzięki niej skuteczne jest nauczanie dzieci podstaw matematyki, nauk ścisłych, inżynierii i technologii. Pomaga im również rozwijać kreatywność oraz społeczne umiejętności. To sposób na zaangażowanie uczniów w działania zgodne z ich pasjami i zainteresowaniami. Celem jest stworzenie środowiska, w którym uczniowie mogą odkrywać i uczyć się na swój sposób, we własnym

tempie (Metoda Lego-Logos, 2023). Elastyczność metody sprawia, iż może być ona z powodzeniem realizowana na każdym szczeblu edukacji.

Metoda LEGO-LOGOS ma wiele zalet i stanowi inspirację dla wielu nauczycielek oraz nauczycieli. Za jej pomocą można realizować cele zawarte w podstawie programowej z języka polskiego dla szkół ponadpodstawowych. Agata Karolczyk-Kozyra („kreatywny polonista”) (2022) przywołuje takie zalety tej metody, jak na przykład doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami; zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej; łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrazeniowo-twórczymi oraz rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i rozumienie jej. Co tyczy się umiejętności zawartych w podstawie programowej, kształci się: kreatywne i abstrakcyjne myślenie (obejmuje ono: wnioskowanie, abstrahowanie, rozumienie, wyobrażanie sobie, sądzenie, rozwiązywanie problemów, twórczość), czytanie ze zrozumieniem (umiejętność łącząca zarówno rozumienie sensów, jak i znaczeń symbolicznych wypowiedzi), umiejętność komunikowania się, kreatywne rozwiązywanie problemów (z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie), umiejętność samodzielnego docierania do informacji (dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania, rzetelnego korzystania ze źródeł) oraz umiejętność współpracy w grupie i podejmowania indywidualnych działań. Metoda LEGO-LOGOS znalazła swoje zastosowanie również na lekcjach etyki. Zdaniem Janiny Tyszkiewicz (nauczycielki etyki, przyrody i wychowania do życia w rodzinie),

dzieci kochają klocki LEGO. Przy ich układaniu są skupione, wyciszone i chętnie opowiadają o sobie. Z grupami bardziej zaawansowanymi można wprowadzić trudniejsze zagadnienia etyczne i filozoficzne (...) wyobraźnia dzieci jest ogromna i doskonale dają sobie radę z „niepojętym” (Tyszkiewicz, 2022).

Celem zajęć etycznych z wykorzystaniem metody jest, według tej Autorki, zapoznanie uczniów z kluczowymi pojęciami etycznymi i filozoficznymi, takimi jak „dobro, szczęście, reguły, zasady”; rozwijanie wyobraźni; kształcenie umiejętności swobodnego wypowiedzania się i wyrażania własnych opinii; przygotowanie do rozpoznawania podstawowych wartości; kształcenie refleksyjnej postawy wobec świata, ludzi i samych siebie; rozwijanie umiejętności współpracy (Tyszkiewicz, 2022).

W wielu szkołach LEGO, dzięki specjalnie dedykowanym zestawom, wykorzystuje się w zajęciach z robotyki czy programowania² (w tym gier i aplikacji). Z pomocą przychodzi platforma do tworzenia gier i aplikacji, ale także nauki „Unity”. To nie tylko zabawa, ale i nauka budowania obiektów 3D, w myśl zasady

wiele młodszych (czasem starszych) osób ma także sporo doświadczeń w zabawie klockami LEGO, które nie tylko bawią, ale i uczą tworzenia konstrukcji, planowania przestrzennego, inżynierii i kreatywności. Łącząc swe siły Unity i LEGO stworzyły ciekawą kombinację – projekt LEGO Microgame, w ramach którego każdy może stworzyć minigrę opartą na klockach LEGO (Ross, 2021, s. 5).

Jest to platforma do tworzenia niezapomnianych światów oraz kreowania zależności pomiędzy elementami tych światów. LEGO stanowi też obiekt wykorzystywany do tworzenia animacji (Pagano, Pickett, 2017). Słynne klocki znalazły swoje zastosowanie także w nauce geografii (dedykowany zestaw mapy świata oraz globus), a także historii. W tym przypadku na uwagę zasługuje historia Polski z klocków LEGO (HistoryLand), czyli interaktywna makieta, w której można znaleźć ważniejsze miejsca, wydarzenia, a także postacie, które wpłynęły na bieg historii Polski, na przykład osada w Biskupinie, bitwa pod Grunwaldem, bitwa morska pod Oliwą, klasztor na Jasnej Górze, bitwa o Monte Cassino, obrona Westerplatte, stocznia Gdańska z Lechem Wałęsą na czele, katedra wawelska, czy rynek główny w Krakowie. Twórcy HistoryLandu – Marcin Tobolski, Marcin Pietrucha i Krzysztof Tobolski – makiety zbudowali z miliona trzystu tysięcy klocków LEGO. W trakcie ich budowy, twórcy współpracowali z dwunastoma historykami, aby wszystko dokładnie odwzorować. HistoryLand mogli już oglądać mieszkańcy Krakowa oraz Poznania (HistoryLand, 2023). Momenty dziejowe w historii Polski konstruuje za pomocą LEGO Marcin Polak, którego budowle można zobaczyć na kanale Futuredu/Edunews w serwisie Flickr. Jest to między innymi bitwa pod Oliwą z 1627 roku czy, przedstawiony w wielu konstrukcjach, stan wojenny w Polsce w latach 1981-1983. Budowle są ciekawym pretekstem do podjęcia rozmów z dziećmi na temat stanu wojennego oraz związanych z nim przemian społecznych, politycznych i gospodarczych w Polsce (Ciemcioch, 2016).

² Zob. np. Y. Isogawa, *LEGO BOOST wyzwalczy kreatywności. Jak zbudować 95 robotów o prostej konstrukcji*, 2022; Y. Isogawa, *LEGO Mindstorms. Wynalazca robotów. Księga pomysłów 128 prostych maszyn i sprytnych urządzeń*, 2022; E. Jung Park, *Poznajemy LEGO MINDSTORMS EV3. Narzędzie i techniki budowania i programowania robotów*, 2015; H. Brandys, *LEGO Mindstorms EV3. Podstawy programowania. Ćwiczenia z rozwiązaniami*, 2020; M. Rollins, *Projektowanie i budowa własnych robotów przy użyciu LEGO Technic*, 2013; M. Rollins, *LEGO Technic w praktyce. Ożyw swoje kreacje w LEGO*, 2013.

LEGO propaguje w swych zestawach postawy proekologiczne. *Food trucki* z pizzą czy lodami zastępowane są przez furgonetki z warzywami i owocami, a także sokami. W LEGO mieście oprócz pizzerii można udać się do sklepu warzywnego. Klockowe domy wyposażone zostały w panele fotowoltaiczne, a samochody stały się w nim elektryczne. W miasto zaimplementowano ścieżki rowerowe oraz stacje do ładowania elektrycznych hulajnóg, zaś na drogi wyjechały śmieciarki przystosowane do segregowania odpadów. Dbając o źródło energii, każdy konstruktor może wybudować turbinę wiatrową, dzięki specjalnie w tym celu dedykowanemu zestawowi. W 2021 roku firma LEGO ogłosiła zamiar zastąpienia plastikowych opakowań wewnętrznych w zestawach pudełkowych papierem. Obecnie eksperymentuje z prototypami klocków wykonanymi z plastiku pochodzącego z recyklingu. Ponadto, w 2018 roku firma zobowiązała się do całkowitego wycofania plastiku do 2030 roku i przejścia na materiały pochodzenia roślinnego (Standford, 2023).

Klocki LEGO w 2019 roku zostały wykorzystane w nauce alfabetu Braille'a. W tym właśnie roku ukazał się projekt, w którym alfabet opiera się na sześciopunktowym układzie, w którym wypukłości ustawione są po trzy w pionowych rzędach. Każda litera ma w nim swój odpowiednik, czyli konkretne ustawienie wypukłości. Litery alfabetu Braille'a zostały umieszczone na tradycyjnych klockach LEGO – z ośmioma wypustkami. Klocki skierowane do osób niewidomych nie mają ośmiu wypustek, a jedynie tyle, z ilu składa się dana litera (reszta jest np. spiłowana). Są one rozmieszczone w konkretny sposób. Projekt ten ma stanowić zachętę dla niewidomych dzieci do poznawania alfabetu Braille'a. Zdaniem Ewy Janczak-Cwil, w dobie audiobooków i czytników tekstów, coraz mniej niewidomych dzieci zna alfabet Braille'a. Co istotne, stwierdzono, że te, które potrafią się nim posługiwać, są inteligentniejsze i bardziej samodzielne. Projekt ten skierowany jest do dzieci niewidomych i niedowidzących (Janczak-Cwil, 2022).

Aspekt edukacyjny ma miejsce także w pozycjach książkowych, w których każdy „pozna niesamowite fakty, zobaczy piękne zdjęcia i przeżyje wspaniałe przygody (...) Każdy członek rodziny, niezależnie od wieku, znajdzie tu coś dla siebie” (Bitner, 2018, s. 2) oraz prasie, czego przykładem jest seria gazet „Lego Explorer” z działami: nauka, technika, inżynieria, sztuka, czy informatyka. Każdy numer zawiera polybag, czyli zestaw klocków będący wizualizacją motywu przewodniego danej gazety, na przykład życie w średniowieczu, lasy deszczowe, kosmos, ciało człowieka, zagrożone gatunki, czy świat energii odnawialnej.

Klocki LEGO w aspekcie pedagogicznym oraz społecznym

Duńskie klocki skupiają się także na kreowaniu rzeczywistości, czego przykładem są społeczne kampanie – „Rebuild The World” czy „Dziewczynki mogą wszystko”.

Pierwsza „ma skupiać się na sile kreatywności i jej zdolności do zmiany świata. Zachęca do kreatywności dzieci jako podstawowej umiejętności rozwijania się w ciągle zmieniającym się środowisku. Zabawa klockami pozwala im budować i odbudowywać w nieskończoność, pobudzając przy tym wyobraźnię, dzięki której tworzą one kreatywne rozwiązania, niezwykle historie i nowe światy”. „Rebuild The World” pozwala stworzyć dzieciom własne miasto, swój świat, a nawet wszechświat, w których nic nie będzie oczywiste, a pokonywanie trudności może wyzwalać kreatywność i pomysłowość w ich rozwiązywaniu. Główne hasła przyświecające tej kampanii to „sposób na zabawę”, „sposób myślenia”, „sposób na prowadzenie marki”, „sposób na postrzeganie świata” oraz „zaproszenie”. LEGO to sposób na zabawę w imię zasady „buduj rzeczy, które kochasz – z instrukcjami lub bez nich. Klocki LEGO i dziecięca wyobraźnia zawsze idą ze sobą w parze”, to sposób myślenia „zabawa z wykorzystaniem klocków LEGO pomaga dzieciom rozwijać kreatywność i zachęca je do eksperymentowania, łamania zasad i nie poddawania się, gdy coś im nie wyjdzie”. Trzecią ideą przyświecającą akcji „Rebuild The World” jest sposób na prowadzenie marki – „nieustannie wymyślamy nowe sposoby na to, jak pozytywnie wpłynąć na dzieci, planetę i zabawę”. LEGO to także sposób na postrzeganie świata, gdyż „wystarczy odrobina optymizmu i kreatywności, a wspólnie wszyscy będziemy w stanie zbudować lepszą wersję naszego świata” oraz zaproszenie nie tylko dla dzieci, ale i dla dorosłych, gdyż „tam, gdzie dorośli widzą wyzwania, dzieci dostrzegają okazje. Wyobraź sobie, co moglibyśmy zrobić, jeśli wszyscy patrzylibyśmy na świat oczami dziecka!” (Rusza kampania LEGO „Rebuild The World”, 2023).

Kampania „Dziewczynki mogą wszystko”, zapoczątkowana w marcu 2022 roku, ma zwrócić uwagę na wyzwania związane ze stereotypizacją płci (Dziewczynki mogą wszystko, 2023). Od zawsze funkcją zabawek była funkcja socjalizacyjna i dlatego od dawna można zaobserwować podział na zabawki dla dziewczynek (lalka) i dla chłopców (konik z kija; piłka) (Żołądź-Strzelczyk, Kabacińska-Łuczak, 2008). Współcześnie w wielu sklepach z zabawkami można dostrzec ich zróżnicowanie ze względu na płeć dziecka. Podział na zabawki dla dziewczynek oraz chłopców jest dostrzegalny i wyraźny (Krajewska, 2003). Dział dziewczęcy wypełniony jest kuchniami, żelazkami, odkurzaczami, a chłopięcy – zdalnie sterowanymi samochodami czy strojami superbohaterów. Zdaniem Beaty Kucejko, dyrektorki marketingu, „marka

LEGO wierzy, że każde dziecko powinno mieć możliwość rozwoju swego pełnego potencjału, niezależnie od płci (...) Chcemy zainspirować nas, dorosłych, do tego, aby patrzeć na dzieci nie przez pryzmat ich płci, ale przez pryzmat tego, kim naprawdę są, jakie mają cechy charakteru, jak lubią się bawić i co je interesuje". Słowa te idealnie wpasowują się w cel kampanii. Międzynarodowe badania przeprowadzone zostały przez Instytut Geeny Davis ds. płci w mediach, na zlecenie firmy LEGO, w siedmiu krajach. W Polsce twarzą kampanii została podróżniczka i dziennikarka – Martyna Wojciechowska. Mimo że dziewczynki nie zauważają podziałów płciowych, rodzice częściej zachęcają je do zabaw stereotypowo przypisywanych płci żeńskiej, co w efekcie może ograniczać swobodę wyrażania siebie i samorozwoju. Badania w Polsce pokazały, że aż 90% dziewczynek w wieku od 6 do 14 lat zgadza się z twierdzeniem, że „to ok, jeśli dziewczynki chcą grać w piłkę nożną, a chłopcy tańczyć w balecie”. Współcześni rodzice częściej zachęcają córki do zabaw uznawanych za typowo kobiece, jak na przykład gotowanie, przebieganie się, czy zabawa lalkami. Schematy te powielane są przez kolejne pokolenia. Twórcy kampanii zwracają uwagę na fakt, iż współczesne dziewczynki są świadkami rewolucji zachodzącej w społeczeństwie oraz działań ruchów prokobięcych i feministycznych. Młode pokolenie jest zatem otwarte na różnorodność i równość płciową. Swoboda w działaniu i kreatywność pozwalają dzieciom odkrywać nieznane, radzić sobie z wyzwaniem w dorosłym życiu i wzmacniać poczucie własnej wartości (Dziewczynki mogą wszystko. Marka LEGO inspiruje do zabawy wolnej od stereotypów, 2023). Firma LEGO w swych zestawach porusza także kwestie różnorodności sfery zatrudnienia w przypadku kobiet, które w świecie z klocków naprawiają samochody, tworzą własne biznesy, zasiadają za sterami śmigłowców czy samolotów oraz uczestniczą w misjach kosmicznych.

Klocki LEGO stały się elementem popkulturowym, a w ostatnich latach zabawką społecznie zaangażowaną. LEGO stawia na różnorodność, podkreślając fakt, iż „każdy jest niesamowity! Ponieważ doceniamy każdego konstruktora LEGO”. Właśnie pod takim hasłem powstał „tęczowy” zestaw Lego „Everyone Is Awesome” – „klienci w zestawie znajdą klocki oraz zupełnie nowe figurki postaci w 11 kolorach, które wspólnie utworzą tęczę. Nie będzie to jednak jedynie symbol tęczy wykorzystywany przez społeczność LGBT+, ale również biel, błady błękit, róż oraz czerń i brąz (...) dobór kolorów ma bowiem odzwierciedlać nie tylko różnorodność seksualną, ale również pochodzenie osób w społeczności LGBT+. Wszystkie minifigurki z wyjątkiem fioletowej nie mają przypisanej płci, co ma wyrażać indywidualność”. Ponadto, to właśnie fioletowa minifigurka jest ukłonem „w stronę wszystkich fantastycznych drag queen”. Podobny przekaz można znaleźć w zestawie „Queer Eye – mieszkanie Fab Five” z serii LEGO ICONS, skierowanym do fanów se-

rialu „Queer Eye” (w polskim tłumaczeniu „Porady różowej brygady”), który stanowi odwzorowanie apartamentu pięciu chłopaków z Atlanty. Hasłami przewodnimi zestawu stały się słowa „pozytywność i życzliwość”. Stałymi bohaterami serii jest piątka mężczyzn (osób homoseksualnych), którzy w każdym odcinku pomagają jednemu uczestnikowi w metamorfozie wyglądu, mieszkania oraz zmianie postrzegania siebie i otaczającego świata.

LEGO produkuje rocznie 60 miliardów klocków oraz 340 milionów minifigurek, których prototyp powstał w 1978 roku, a jego twórcą jest Jens Nygard Knudsen (Farshtey i Lipkowitz, 2015). Mogą stać się one niezwykle pomocne w przypadku wyrażania emocji w zabawie. Przełomowym rokiem był rok 2001, kiedy na główkach minifigurek pojawiły się podwójne twarze, na przykład z jednej strony twarz wyrażała szczęście i zadowolenie, a z drugiej – przerażenie, zdziwienie, czy złość.

Za pomocą minifigurek LEGO walczy ze społecznym wykluczeniem – w świecie z klocków są także osoby z niepełnosprawnościami, na przykład na wózku inwalidzkim (także sportowym), z protezą nogi, aparatem słuchowym, z psem przewodnikiem. Wśród mieszkańców LEGO City są także paraolimpijczycy. W 2023 roku pojawiła się minilaleczka o imieniu Autumn, z serii Lego Friends, bez lewej ręki oraz pies z niedowładem tylnych kończyn.

Zabawka pełni wiele funkcji. We współczesnej literaturze pedagogicznej najczęściej wymienia się funkcje: kształcącą, wychowawczą, socjalizacyjną oraz terapeutyczną. Zabawka terapeutyczna powinna być zindywidualizowana oraz dostosowana do określonej grupy dzieci. Wykorzystywane w terapii powinny „spełniać przede wszystkim oczekiwania dziecka, być w swej formie i treści podporządkowane potrzebom indywidualnym, dyspozycjom, dojrzałości” (Krauze-Sikorska, 2010, s. 264). Ich rolą jest aktywizacja dziecka, pomoc w kontakcie z otoczeniem, poznawanie i rozumienie świata, odczuwanie, a także przezwyciężanie trudności (Minczakiewicz, 2001, s. 8). Klocki LEGO zostały również wykorzystane w programie, którego celem było zapewnienie interwencji, efektem której ma być rozwój społeczny dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

Strategie zastosowane w terapii z wykorzystaniem klocków LEGO zostały opracowane na podstawie obserwacji klinicznych, badania wyników oraz pod wpływem grupy inspirujących i elokwentnych dzieci (LeGoff, Gomez de la Cuesta, Krauss, Baron-Cohen, 2019, s. 9).

Terapia polega na wspólnej zabawie, podczas której dzieci współpracują ze sobą, budując modele LEGO. Zadanie to wymaga podziału na różne, ale wzajemnie od siebie zależne role tak, że pomiędzy uczestnikami konieczna jest interakcja, a także werbalne, jak i niewerbalne komunikowanie się. Członkowie grupy realizującej terapię skupiają się na wspólnym procesie

twórczym, trenerzy terapii akcentują i wpajają im kluczowe koncepcje społeczne, takie jak współpraca, wspólna uwaga, wspólne osiągnięcie, podział pracy, dzielenie się, zamienianie się rolami, kontakt wzrokowy, komunikacja werbalna i niewerbalna. Terapia może być realizowana w wariacie zarówno indywidualnym, jak i grupowym. Została ona stworzona z zastosowaniem klocków LEGO w celu poprawy kompetencji społecznych dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Może być również pomocna w przypadku dzieci z innymi problemami z dziedziny komunikacji społecznej, jak lękowe (w szczególności fobia społeczna), depresja lub problemy z przystosowaniem się, które manifestują się depresją bądź lękiem (LeGoff, Gomez de la Cuesta, Krauss i Baron-Cohen, 2019).

Za pomocą serii LEGO DOTS małe konstruktorki mogą wyrażać siebie poprzez zaprojektowanie i zbudowanie bransoletek na rękę, nalepek na przybory szkolne, czy naszywek na ubrania. Dzięki tej serii można zbudować spersonalizowane pojemniki na długopisy, różnorakie pudełka do przechowywania, stworzyć własną tablicę ogłoszeń, czy też przystroić etui na telefon komórkowy.

LEGO zabawką w świecie dorosłych

Zabawa towarzyszy człowiekowi „od kolebki do śmierci, przybierając w biegu życia coraz to inne formy, zawsze nacechowane elementem uciechy” (Kaczmarek, 1997, s. 6). Klocki LEGO stanowią nie tylko zabawkę dla dzieci, ale także afoli. Współcześnie, jak twierdził Erik Erikson, człowiek dorosły podczas zabawy „wchodzi w inną, jakby równoległą rzeczywistość, podczas gdy bawiące się dziecko idzie naprzód, osiąga kolejne fazy panowania nad przedmiotem i sytuacjami” (Erikson, 1997, s. 232). To afole są w większości twórcami tak zwanych „Lego MOCów” (z ang. *my own creation*), budując konstrukcje własnego pomysłu, często unikatowe i lepsze niż oryginalne, które są prezentowane na przykład na targach hobbystycznych odbywających się w Polsce. Grono afoli stanowią przede wszystkim mężczyźni, urodzeni w latach siedemdziesiątych, osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, którzy z nostalgią wrócili do budowania, w myśl zasady „zabawa towarzyszy wszystkim ludziom, niezależnie od wieku ma duże znaczenie rozwojowe, wychowawcze i edukacyjne” (Czaja-Chudyba, 2006, s. 22). Jednakże, z każdym rokiem powiększa się grono afolek. Zdaniem Katarzyny Sadowskiej, LEGO jako zabawka konstrukcyjna jest towarem dla wszystkich *dzieci (tatusiów)* i sprawdza się w różnych przedziałach wiekowych (Sadowska, 2016).

Firma LEGO coraz śmielej wita afole na swej stronie internetowej, w zakładce „Adults Welcome”, czy w swych licznych kampaniach reklamowych.

LEGO dla dorosłych charakteryzuje się wysoką jakością oraz kolekcjonerskimi zestawami. Klocki są starannie dobrane i zaprojektowane dla większych dłoni, w myśl zasady: „W dzisiejszym, zaganiowanym świecie zestawy LEGO dla dorosłych pozwalają oderwać się od codzienności i w pełni skupić na uważnym budowaniu. Kreatywny odpoczynek. Strefa zen. Wena mile widziana”. Ciekawym miejscem dla każdego afola, prócz Legolandów, jest powstały w 2017 roku, w mieście Billund, w Dani LEGO House, czyli muzeum LEGO, w którym firma z dumą prezentuje swoją historię. Budynek cechuje się pełnią niesamowitych atrakcji, rozmieszczonych w sześciu interaktywnych strefach (Hugo, 2017). To w tym, wyjątkowym na skalę światową, miejscu fani LEGO w każdym wieku mogą rozwinąć swoją kreatywność wśród 25 milionów klocków, spędzając z rodziną cały dzień w prawdziwym raj dla miłośników LEGO (Lego HOUSE. Home of the Brick, 2023).

Znany artysta Zbigniew Libera z klocków LEGO stworzył kontrowersyjny projekt „LEGO. Obóz koncentracyjny”, stanowiący wizualizację nazistowskiego obozu koncentracyjnego, z powodzeniem prezentowany jest w galeriach sztuki na całym świecie (praca trafiła do zbiorów The Jewish Museum w Nowym Jorku, gdzie stała się inspiracją do zorganizowania wystawy „Mirroring Evil: Nazi Imagery/Recent Art”). Sam artysta projekt ten tłumaczył słowami: „Myśl, która doprowadziła mnie do zrobienia tej pracy, dotyczyła samej racjonalności, która jest podstawą systemu klocków LEGO, a która wydała mi się przerażająca: nie można z tych klocków zbudować nic, na co nie pozwala precyzyjny, racjonalny system”. W społecznej opinii, projekt Zbigniewa Libery dotyczy z jednej strony edukacyjnej natury zabawek, sposobie ich wykorzystania, z drugiej dyskurs o Holokauście uległ trywializacji (Sienkiewicz, 2022).

Współcześni polscy afole również tworzą MOC-e nawiązujące do bieżących wydarzeń społeczno-politycznych w kraju (np. strajk kobiet; pomnik smoleński w Warszawie otoczony kordonem policyjnym; straż narodowa broniąca kościoła) i za granicą (np. wojna w Ukrainie, pandemia COVID19). Kiedy Olga Tokarczuk otrzymała Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury, polscy afole stworzyli jej LEGO minifigurkę. Taka sama sytuacja miała miejsce w przypadku wojny w Ukrainie, kiedy stworzono minifigurkę Wołodymyra Zełenskigo oraz śmierci Elżbiety II królowej Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (minifigurki powstały także w przypadku kolejnych jubileuszy jej panowania) (Nowak-Kluczyński, 2022). Poetka Wisława Szymborska w 2023 roku w Międzynarodowy Dzień Poezji została przedstawiona w postaci minifigurki na tle pokaźnego księgozbioru. Tym samym, polska noblistka dołączyła do między innymi Marka Twaina, George’a Orwella i Williama Shakespeare’a, którzy wcześniej uhonorowani zostali przez LEGO własną minifigurką (w slangu – minifigiem).

Zestawy dla afoli cechuje czarne pudełko i widniejący na nim przedział wiekowy 18+. Zestawy, według zainteresowań dorosłych konsumentów, zostały podzielone na takie kategorie, jak: „pojazdy – włącz swój kreatywny napęd (...) zasiądziesz za kierownicą najlepszych pojazdów w historii, sztuka i design – daj się porwać kreatywności, poczuj się jak artysta i stwórz własne arcydzieło, podróże i historia – podróżuj w czasie i przestrzeni, aby odtworzyć cuda świata, rozrywka – możesz przeżyć ponownie historie z ulubionych filmów i seriali – tym razem w oszałamiająco szczegółowej formule” (Katalog LEGO, styczeń-czerwiec, 2023). Ponadto, wyróżnia się kategorie: film i zabawa, art & deco, sport, nauka i technika. Kategorie różnią się w zależności od źródła – drukowanego katalogu bądź strony internetowej. Wśród dorosłych fanów największym uznaniem cieszy się seria LEGO Star Wars. Dorośli fani LEGO w Polsce coraz częściej w mediach społecznościowych chwalą się swoimi pokojami tak zwanymi „LEGO room”, w których na półkach i w gablotach eksponują swoje zestawy duńskich klocków. Afole mogą także przyozdobić mieszkanie kwiatami (np. orchideą w doniczce), zawiesić na ścianie obraz „Gwiazdzista noc” Vincenta van Gogha, czy kultowe logo The Rolling Stones z serii Lego Art., w trzech wymiarach z okazji sześćdziesiątej rocznicy powstania zespołu (podczas składania można zeskanować kod QR i posłuchać ścieżki dźwiękowej). Dorośli fani LEGO mogą także budować ulicę Sezamkową, domek Kubusia Puchatka, czy sławnego filmowego bohatera Kevina, który święta bożonarodzeniowe spędza sam w domu. Zestawy dedykowane afole to także słynna kawiarnia Central Perk z kultowego serialu „Przyjaciele”, konsola Nintendo z lat dziewięćdziesiątych, czy takie konstrukcje Lego Icons, jak najsłynniejszy liniowiec oceaniczny „Titanic”, składający się z ponad 9 000 elementów oraz słynna na całym świecie paryska „Wieża Eiffla”. Firma LEGO coraz śmielej współpracuje z innymi znanymi markami, jak na przykład z marką Adidas (kolekcja butów) czy marką odzieżową Levi’s (kurtki, spodnie, czapki). Dedykowane zestawy, w postaci pudełek do przechowywania klocków z zaimplementowaną płytką konstrukcyjną, można znaleźć w sieci sklepów IKEA. Na platformie LEGO IDEAS afole mogą zgłaszać własne konstrukcje, które podlegają głosowaniu fanów na całym świecie. Przy zdobyciu odpowiedniej liczby głosów, firma LEGO może zakwalifikować zestaw do powszechnej sprzedaży. Podsumowując działalność afoli, trzeba zwrócić uwagę na aspekt traktowania zakupu klocków LEGO także jako inwestycji. Współcześnie coraz więcej z nich inwestuje środki finansowe w zakup poszczególnych zestawów, aby po latach odsprzedać je z zyskiem. Ponadto, duńskie klocki, podobnie jak inne zabawki, są ważnym obiektem kolekcjonerskim. W przypadku afoli, prym wiodą kolekcje Star Wars, Castle, Pirates, Western, czy miejskie budynki (tzw. modulary). Są to także wszystkie serie *stricte* dedykowane dorosłym fanom LEGO (np. Creator Expert, Icons, Architecture).

Zakończenie

LEGO to kreatywność i zabawa, nauka cierpliwości, kształtowanie zmysłu technicznego (seria LEGO Technic) oraz stymulacja rozwoju intelektualnego. Rozwijają pasję do opowiadania historii, eksploracji i zabawy. Klocki te pobudzają wyobraźnię dzieci oraz dorosłych. Wszak klocki to przedmiot-rekwizyt, który „zaczyna być zabawką dopiero dzięki wyobraźni i działaniom dziecka” (Brzezińska, Bątkowski, Kaczmarska, Włodarczyk, Zamecka, 2011, s. 14). Wykorzystywane w terapii, poprawiają skupienie i koncentrację, logiczne myślenie, a także rozwijają motorykę małą. Z powodzeniem mogą być wykorzystywane w rehabilitacji osób dorosłych. Tworzą most międzypokoleniowy. Wspólne budowanie, dzięki odrębnym instrukcjom, daje możliwość rodzinnego spędzania czasu. Nie ulega wątpliwości, że LEGO jest zabawką dla każdego – „nauka poprzez zabawę rozbudzi kreatywność i zwiększy pewność siebie maluszków. Starsze dzieci będą zachwycone niezliczonymi historiami, szczegółowymi modelami i ambitnymi konstrukcjami. Dla dorosłych przygotowaliśmy sferę relaksu, w której mogą tworzyć i dzielić się swoimi pasjami” (Katalog LEGO, styczeń-maj, 2022, s. 2). Współcześnie LEGO coraz śmieiej wkracza w strefę warsztatów czy szkoleń dla dorosłych, gdzie na przykład wspólne konstrukcje wpływają na integrację grupy. Media społecznościowe opanowane zostały przez afoli recenzujących poszczególne zestawy, a także budujących własne konstrukcje. W 2009 roku szacowano, że na każdego człowieka na świecie przypadają 62 klocki LEGO. W 2017 roku były to już 102 klocki (Hugo, 2017).

W Polsce w ostatnich latach LEGO stało się ponownie coraz popularniejsze, także z racji programu telewizyjnego „LEGO Masters”, który doczekał się już trzech edycji. To właśnie w nim dzieci z dorosłymi stają w budownicze szranki. O popularności świadczy także coraz większa liczba oficjalnych sklepów LEGO, tak zwanych Lego Store, w których każdy fan klocków założy paszport LEGO oraz kartę VIP. Paszport służy do zbierania pieczętek z LEGO sklepów na całym świecie, a z kolei punkty VIP upoważniają do zniżek i klockowych gratisów. Podczas otwarcia oficjalnego sklepu LEGO w Poznaniu, 5 maja 2022 roku, dyrektor generalny LEGO, Łukasz Gaszyński, na pytanie, jakie serie cieszą się w Polsce największym zainteresowaniem odpowiedział, że oprócz serii LEGO City, wszystkie serie dla dorosłych fanów LEGO były sprzedażowym hitem 2021 roku.

Za co dorośli „lubią” klocki LEGO? Są dla każdego (od LEGO DUPLO po LEGO ICONS), nie leżą w kącie (niezliczone sposoby zabawy), uczą wielu rzeczy (kolorów, kształtów, liczb, nazw zwierząt, czy przedmiotów, a także pokonywania trudności i cierpliwości), można je wykorzystać na tysiąc sposobów (od zbudowania pojemnika na przybory szkolne, po świąteczne

bombki), są bezpieczne (dostosowane do wieku), prawie niezniszczalne (nie łamią się, nie odkształcają) oraz pasują do siebie (wiele serii jest kompatybilnych) (Turska, 2016).

Wkład autorów

Autor deklaruje samodzielny wkład w powstanie pracy.

REFERENCES

Opracowania

- Andersen, J. (2022). *Historia LEGO. Opowieść o rodzinie, która stworzyła najstynniejszą zabawkę na świecie*. Warszawa: Wydawnictwo W.A.B.
- Bitner, J. (2018). *Nauka. Przygoda LEGO w prawdziwym świecie*. Łódź: Wydawnictwo AMEET
- Brzezińska, A.I., Bątkowski M., Kaczmarska D., Włodarczyk A., Zamecka N. (2011). *Zabawa, czyli co i po co? O roli zabaw i zabawek w przygotowaniu do dorosłego życia*. *Wychowanie w Przedszkolu*, 11, 33-63
- Bujak, J. (1988). *Zabawki w Europie. Zarys dziejów – rozwój zainteresowań*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Ciemcioch, K. (2016). *Klocki LEGO – rozwijanie kreatywności uczniów w cyfrowym świecie*. *Interdyscyplinarne Studia Społeczne*, 2, 101-119
- Cywińska, M. (2010). *Edukacyjne znaczenie zabawek dziecięcych – ich terapeutyczne i twórcze oddziaływanie*. W: D. Żołądź-Strzelczyk, K. Kabacińska (red.), *Dawne i współczesne zabawki dziecięce* (s. 233-243). Poznań: Wydawnictwo Rys
- Czaja-Chudyba, I. (2006). *Pedagogika zabawy w osobowym i profesjonalnym przygotowaniu do zawodu nauczyciela*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej
- Dunin-Wąsowicz, M. (1977). *O zabawce w życiu dziecka*. Warszawa: Wydawnictwo Watra
- Erikson, E.H. (1997). *Dzieciństwo i społeczeństwo*. Poznań: Wydawnictwo Rebis
- Farshtey, G., Lipkowitz, D. (2015). *Minifigurki LEGO. Ilustrowana kronika*. Łódź: Wydawnictwo Ameeet
- Gołębiowski, Ł. (1831). *Gry i zabawy różnych stanów w kraju całym lub w niektórych tylko prowincjach*. Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe
- Hugo, S. (2017). *LEGO. Absolutnie wszystko co trzeba wiedzieć*. Łódź: Wydawnictwo Ameeet
- Kabacińska-Luczak, K., Wojewoda, A. (2020). *Zabawy i zabawki dziecięce*. W: H. Krauze-Sikorska, M. Klichowski (red.), *Pedagogika dziecka. Podręcznik akademicki* (s. 63-88). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Kaczmarek, U. (1997). *Pedagogika zabawy*. *Zabawy i Zabawki*, 4, 5-13
- Krajewska, A. (2003). *Zabawki jako forma socjalizacji do ról płciowych*. W: B. Łaciak (red.), *Dziecko we współczesnej kulturze medialnej* (s. 221-255). Warszawa: Instytut Spraw Publicznych
- Krauze-Sikorska, H. (2010). *Zabawki w procesie niedyrektywnej terapii z zaburzeniami rozwoju*. W: D. Żołądź-Strzelczyk, K. Kabacińska (red.), *Dawne i współczesne zabawki dziecięce* (s. 257-266). Poznań: Wydawnictwo Rys
- Kupisiewicz, C., Kupisiewicz, M. (2009). *Słownik pedagogiczny*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
- LeGoff, D.B., Gina, Gomez de la Cuesta, G., Krauss, G.W., Baron-Cohen, S. (2019). *LEGO w terapii autyzmu*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Lunde, N. (2019). *LEGO. Jak pokonać kryzys, zawojować świat i zbudować potęgę z klocków*. Warszawa: Wydawnictwo Agora
- Minczakiewicz, E.M. (2001). *Bawidła. Katalog zabawek dla dzieci niepełnosprawnych ruchowo i umysłowo*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe WSP
- Nawrot-Borowska, M. (2010). *Zabawki dzieci polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku – zapatrywania teoretyczne*. W: D. Żołądź-Strzelczyk, K. Kabacińska (red.), *Dawne i współczesne zabawki dziecięce* (s. 173-190) Poznań: Wydawnictwo Rys
- Nowak-Kluczyński, K., Słupska, K., Kuszak, K., Zamojska, E., Kabacińska-Luczak, K., (2020). *Literatura dla dzieci*. W: H. Krauze-Sikorska, M. Klichowski (red.), *Pedagogika dziecka. Podręcznik akademicki* (s. 179-214). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM

- Pagano, D., Pickett, D. (2017). *Księga animacji LEGO. Zrób własny film z klockami LEGO*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
- Ross, J. (2021). *LEGO Microgame. Podstawy programowania gier w Unity*. Gliwice: Wydawnictwo Helion
- Sadowska, K. (2016). *Zabawki współczesne – o przemianie materii – realizm i surrealizm*. W: D. Żołędź-Strzelczyk, K. Kabacińska-Łuczak (red.), *Zabawka – przedmiot ludyczny i obiekt kolekcjonerski* (s. 147-159). Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Sandford, J. (2023). *LEGO – 90 Years Young*. *Business English Magazine*, 93, 46-51
- Spychała, J.M. (2020). *Mali rebelianci*. Toruń: Wydawnictwo Tako
- Staroń, P. (2022). *LEGO. To nie pierwsze klocki, które stworzyła ludzkość, ale to one podbiły świat*. *Książki. Magazyn do Czytania*, 3, 6
- Szurek, M. (2017). *Kształty i kolory matematyki. Wycieczka z klockami LEGO*. Opole: Wydawnictwo Nowik
- Turska, B. (2016). *Za co lubię klocki syna*. *Przedszkolak*, 2, 14.
- Zalewska, B., Piasecki, J., Śliwiński, M. (2020) *6 klocków. Zbiór zadań dla edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*. Poznań: Wydawnictwo Albus
- Żołędź-Strzelczyk, D. Kabacińska, K. red. (2008). *Dawne zabawy dziecięce*. Kielce – Warszawa: Wydawnictwo DiG, Muzeum Zabawek i Zabawy w Kielcach
- Żołędź-Strzelczyk, D., Kabacińska-Łuczak, K. (2012). *Codziennosc dziecięca opisana słowem i obrazem. Życie dziecka na ziemiach polskich od XVI do XVIII wieku*. Warszawa: Wydawnictwo DiG

Źródła internetowe

- Dziewczynki mogą wszystko*. Pobrane z: <https://www.lego.com/pl-pl/girls-can-achieve-anything> [dostęp: 18.02.2023]
- Dziewczynki mogą wszystko. Marka LEGO inspirowane do zabawy wolnej od stereotypów*. Pobrane z: <https://admonkey.pl/dziewczynki-moga-wszystko/> [dostęp: 18.02.2023]
- Janczak-Cwil, E. *Klocki LEGO dla niewidomych: uczą alfabetu Braille'a i bawią*. Pobrane z: <https://mamotoja.pl/przedszkolak/gry-i-zabawy/lego-otwiera-sie-na-niewidomych-28178-r1/> [dostęp: 12.10.2022]
- Karolczyk-Kozyra, A. *Klocki LEGO na języku polskim w Liceum? Oczywiście!* Pobrane z: <http://kreatywnypolonista.blogspot.com/2019/12/klocki-lego-na-jezyku-polskim-w-liceum.html> [dostęp: 23.04.2022]
- Lego HOUSE. Home of the Brick*. Pobrane z: <https://legohouse.com/en-gb/> [dostęp: 17.02.2023]
- Metoda Lego-Logos: nowy sposób nauki*. Pobrane z; <https://www.lego-logos.pl> [dostęp: 16.01.2023]
- Nowak-Kluczyński, K. „Adults Welcome” – klocki LEGO 18+ Pobrane z: <https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/adults-welcome-klocki-lego-18> [dostęp: 22.12.2022]
- Rusza kampania LEGO „Rebuild The World”*. Pobrane z: <https://figurkoweramki.pl/blog/rusza-kampania-lego-rebuild-the-world/> [dostęp: 17.02.2023]
- Sienkiewicz, K., Libera, Z. *Lego. Obóz koncentracyjny*. Pobrane z: <https://culture.pl/pl/zbi-gniew-libera-oboz-koncentracyjny> [dostęp: 18.11.2022]
- Tyszkiewicz, J. *Klocki Lego na lekcjach etyki w szkole podstawowej*. Pobrane z: <https://www.etykawszkole.pl/baza-wiedzy/materialy-edukacyjne/174-klocki-lego-na-lekcjach-etyki-w-szkole-podstawowej> [dostęp: 20.02.2022]